

Lenin katonája

Zarecsnik János emlékezete
Iria Péter László

Világ proletárjai egyesüljetelek.

Katonák! Bajtársak!

A nagy erőpróba megmutatta, hol az igazság. **Munkások és tanulatok!** Nem a kommunizál akarták a vért és nebi mindent meg kell tenni, hogy a drága proletárért megkíméljék. **Agitáljatok, szorjátok a Végrehajtó Bizottság előtt, minél több fegyverretekhez nyuljatok.** És ahol a kommunista igazságot bulán, farizmus képpel tagadják, ott használjátok fegyvert.

Katonák! — minden kiontott proletárért kár, mi burzua vért akarunk, ha azok nem akarják magukat a proletárság parancs szavának meghajlani.

Katonák! — ma önfegyelmre, bátor szívre, bátudatra van szükség, a forradalmi láng megasan lobogjon benneik, de ne csúszkadjatok a Végrehajtó Bizottság nélkül.

Bajtársak kiontott vére meg lesz bosszulva, minden proletárért új hurczának kell pusztulnia, de ne csúszkadjatok szélszaggalva, meri elbukunk, ha nem tartunk össze.

Katonák, vigyázzatok a fegyverekre, vigyázzatok minden katonai felszerelésre, mindenütt megbízható kommunista katonák álljanak.

Óvakodjatok a tisztoktól, óvakodjatok az álnak provokáló szociáldemokratáktól.

A vörös hadseregben nincs rang, csak letelek vannak. És jegyezték meg, hogy a világ legfegyelmesebb hadserege, meri az tudja és tudnia kell, hogy önmagáért és a jövőért harcol és nem a gazdag vagyonáért, a gazdagok rendéért!

Alakítsatok meg mindenütt a kommunista katonák felfutó-bizottságait, amely szerv átveszi a Kommunista Katonák Végrehajtó Bizottságaitól az utasításokat.

Éljen a vörös hadsereg!

Éljen a proletárdiktatúra!

Tesztvéi búvárlénei:

A Kommunista Katonák Szegedi Hadseregének Végrehajtó Bizottsága. (Kovács L. székfő)

A feltehetően Zarecsnik szerkesztette 1919-es szegedi róplap

nemzetközi helyzet kedvező alakulásához fűzött remények azonban nem váltak be. A világforradalmi hullám apályra következett be. Elsősorban az imperialista túlerő okozta a Magyar Tanácsköztársaság bukását.

Forradalmi küldetésben

Akkor még azonban, amikor Zarecsnik János Lenin biztatásával hazatért, bizakodó volt. „Megmagyarázta Zarecsnik zászlós — írja Tölgyes — hogy az orosz bolsevizmus nem vérel akarja kiküzdéni elveit, verpagyarázást nélkül akarja megcsinálni a nagy, az igazi forradalmi átalakulást.” „Erdekesen beszélt arról, hogyan nyerk meg eszméiknek a katonákat. Arhangelszknél 35 000 főnyi angol, francia, amerikai sereg állt. A szovjet kormány nem fegyverrel vonult az antant csapatok ellen, hanem nyomtatványokat juttatott el hozzájuk, amelyekben megmagyarázta, hogy mi az orosz bolsevizmus célja, mit jelent a proletárdiktatúra. És mi történt? A 35 000 antant katoná fegyveresen átpártolt a vörös hadsereghez, előbb azonban tisztjeiket hajón hazaszállították. Nem ölték meg közülük egyetlen sem. Az antant ezután 16 hadihajót küldött Oroszország ellen Arhangelszke. A tengerészekhez is eljuttatták a főlvilágosító nyomtatványokat, és megismétlődött az első eset: a tengerészek is valamennyien csatlakoztak a vörös hadsereghez, előbb azonban ők is hazaküldték a tisztjeiket.”

— Lássá — mondta ragyogó szemmel a zászlós — ezért is retteg az antant a bolsevizmustól!

— A mi fegyverünk — folytatta előadását — a megértés. A szuronyaink hegyén is propaganda-írások vannak. Nekünk nem kell vér.

Amikor elváltunk, így szólt, meglepő nyugodtsággal:

— Emlékezzék csak arra, amit mondok: a proletárdiktatúra elkerülhetetlen, be fog következni egész Európában.”

E nyilatkozata előtt pár nappal, március 6-án alakult meg a KMP szegedi katonai csoportja. Falragaszuk, bizonyára Zarecsnik megfogalmazásában, már hirdette: „Az öntudatra ébredt kommunista katonákat már nem lehet megvársárolni.” Március 9-én, mint Juhász Gyula tudósításában olvastuk, ő beszélt a kétezer főnyi munkás- és katonatömeghez. „A mindvégig lelkes tömeg — írta még Juhász Gyula — amelyhez sok

kíváncsi is csatlakozott, nyugodtan osztott szót, még egyszer és még hangosabban éltette a proletárdiktatúrát.”

Március 22-én Szegeden is győzött a proletárforradalom. Zarecsnik a forradalmi intéző bizottság katonái parancsnokságának lett tagja

Deli Károly, Kovács Péter, Stéhl István, Tabodó Zsolt és Welter Árpád társaságában. S amikor a direktóriumnak a franciák ultimátumára távoznia kellett a városból, ő hátramaradt. A feladat, amit vállalt, majdnem az életébe került.

Az ugrásra kész tiszt elenforradalmi csoport már ekkor azt hitte, ütött az órája. A direktórium távozásának hírére március 27-én délután Szombathelyi Béla alezredes és Shvoy Kálmán őrnagy rendfokozatukat fölvarrva indult a Tisza Lajos (most Lenin) körüti tiszti pavilonba, hogy a ka-

tonai puccs útjában álló Tabodó Zsolt ezredest, a Vörös Hadsereggel együttműködő kerületi parancsnok lemondásra kényszerítse.

Korán itták a medve bőrére. A folyosón meglepetésükre Zarecsnik Jánossal találták magukat szembe.

Tudták, hogy a franciák — stratégiai okokra hivatkozva — halálra keresik a kommunista katonai vezetőit. Azonnal értesítették a francia parancsnokságot.

A kiküldött francia járőr negyedóra múlva már meg is érkezett. Tabodó irodájába küldték őket, ahol Zarecsnik a városban maradt és időközben odaérkezett munkástanácsi vezetőkkel tárgyalni. Tabodó — ezt később az ellenforradalmi bíróság föl is rótta neki — a francia járőr előtt letagadta Zarecsnik jelenlétét. A franciák eltávoztak.

Am Zarecsniknek is mennie kellett. A hátsó ajtón, a lépcsőn óvatosan lement a kapu alá, és éppen kerékpárra akart ülni, hogy időt nyerhessen. De ebben a pillanatban felismerte őt az éppen ott ácsorgó Petrány György százados. Utána ugrott, lefogta, és átadta a visszahívott francia járőrnek.

Rejtélyes esztendők

Két hónapig a franciák börtönében, a piroiskola (a mostani Tömörkény gimnázium) pincéjében várta sorát Zarecsnik János. Május 21-én a francia hadbírósdó őt és Pollák Bélát 20-20 évi kényszermunkára ítélté. A vád ellene: „Az ellenséggel való egyetértés. Katonák bujtogatása szökevények és ellenséggel való átpártolásra. Lázadók gyülekezése való bujtogatása.”

Gad Endre könyvből tudjuk, hogy levéltári adatok szerint Zarecsnik ellen a terhelő vallomást Somogyi Szilveszter polgármester szolgáltatta.

A franciák számos ítéletet hoztak még ezekben a napokban. Az algyői Fátólv József, az uruguay-i Nicolas Mellone, az apanini Herczeg Miron, az Igazság szerkesztője, Hoffmann Ödön, Dobos Jenő főhadnagy, G. Nagy János, később Kovács Péter ellen. Hoffmannak és Dobosnak sikerült még Szegeden megszöknie. Kovács

Péter, Fátólv József és sokan mások elpusztultak a francia gyarmatokon. Azt hittük, Zarecsnik Jánosnak is ez lett a sorsa. André Martynak, a neves francia kommunista képviselőnek a Párisi Munkás 1925. június 28-i számában megjelent Magyarok a guanyai pokolban című cikkében olvassuk: „Ezeket a magyar foglyokat lepecsételt vagonokba tették, és Szófiába vitték, ahol a francia kémszolgálat központja volt. A bolgár határon túl csaknem valamennyi fogolytalan alkalma nyílt arra, hogy a vonatból kiugorjék. Az egyik kitérte a lábát, a másik belehalt az ugrásba. Néhányan sikeresen elmenekültek, de négyet elfogtak Szófiában.”

Lőrinc Péteről, a munkásmozgalmat újjáélesztő kutatójától tudjuk, hogy a megmenekültek közt volt Zarecsnik János is.

Hogy mi lett vele tovább, nem tudjuk. Talán Nagyszentmiklósról ment vissza.

Most a Nagy Októberi Szocialista Forradalom félévszázados fordulójának tünnepi alkalmából hazánk és a Szovjetunió is számba vette méltó elismerésben, kitüntetésben részesítette Október magyar harcosait, a Vörös Hadseregben küzdő magyar internacionalistákat. E sorok szolgálgának tisztelő emlékeztetőül, hogy nem feledkezünk meg Lenin huszárszászlósáról, a Tanácsköztársaság szegedi harcosáról, Zarecsnik Jánosról sem.

Az állványról vagy a magaslóról?

Társasházépítés hercehurcákkal

Lám, mint mindenre, a kavics iszapos voltára is megvolt a magyarázat. A Szegedi Építő Ktsz tsz-ektől kapja, azok ilyet küldenek, tehát „ezt kell szeretni”. Előtte még mindig nem tisztá, miért nem mosták már a hibák felfedése előtt is iszapmentesre a nyilvánvalóan rossz minőségű kavicsot, s miért csak ezután fognak úgy dolgozni, ahogyan az szükséges és természetes lett volna mindvégig?

Micsoda kifogás

Időközben szinte ellenséges viszony alakult ki a ktsz műszaki vezetője és a ktsz építetők műszaki ellenőre között, aki egyszersmind lakásépítőként is érdekelt az ügyben. Nem feladat, s célom megítélni, hogy a szakmai viták mennyiben vezettek személyeskedésre, másrészt, hogy a személyes elű dolgok hogyan ütöttek vissza a szakkérdéseknél, a munkamenetben. Tény, hogy az ellenőr — hiszen kötelessége a határidők és minőségi előírások megtartásának folyamatos ellenőrzése! — vétőzta az akadályközléseket, kifogásolta a fogvatékossgokat. Nem igazolt bizonyos vitatott tételeket sem, amelyeket így az OTP sem utalt ki. Lehet, hogy még „műszakibb” és még „ellenőrebb” volt, mintha nem a saját házat vigyázta volna, de az képtelen állítás, hogy rajta múlt volna az építés akadózása, majd abbamaradása.

Ez a vád kerekedett ugyanis ellene. Sőt a szövetkezet egy nemrégiben tartott megbeszélésen furcsamód az ő leváltását kérte az építetőkől, mint a munka folytatásának egyik feltételé. Mivel ezt az érdekeltek megdöbbenéssel nem írta alá — amivel persze előre lehetett számolni, lévén a műszaki ellenőr maga is építetők! — a szövetkezetiek szinte csak jelképesen láttak munkához. Viszont annál valóságosabban hagyták ott újfent a „kitagadott” építkezést. Sőt: kinyilatkoztaták a szerződésbontást.

Beszédes tanúk

A Dél-Magyarország június 14-i számában képet közöltünk a szóban forgó építkezésről. Bárki, aki ezt fellellozta, vagy veszi magának a fáradságot, s megtekintti a tetőtlenül tél elé néző falakat: beszédes tanúkkal találkozhat. A huzavona, a meddő vitatkozás, a kísértő akadályközlési ellenállanak ezek a tanúk.

Azt vallják, hogy még a legkézenfekvőbb magyarázatnál is többet ér egy kézenfekvő, teremtve-munkálkodó ácszekerce, egy vakolókánál. Hát még a hajkónál fogva előráncigált indoknál! Ime — vallják — ez az ára annak, hogy a kivitelező váltig ragaszkodott megre állásponthoz: addig egy kalapácsütést se, amíg minden nem tisztázódik. Értsd: minden olyan dolog, ami

egyáltalán nem vagy nem engedhetetlenül szükséges az építésszámok működésbehozásához.

Es elhangozhattak eddig és következhetnek még ezután bármiféle bizonyítvány-magyarázások arról, mit, miért csinált így vagy úgy a szövetkezet. Egy bizonyos amit elmulasztottak megtenni, arra nem lehet „minőségileg” rendben levő mentséget találni.

Kompromisszum!

December 11-én végre létrejött egy kompromisszum. Az építetők is engedtek, mert nem tehettek okosabbat, a szövetkezet pedig állt a képtelen határidőktől. A szerződés módosítás értelmében „lakhatásra” április 30-án fogják átadni a lakásokat, a tetőszerkezet és a cserépfedés viszont január 31-ig elkészül.

A jegyzőkönyvben benne foglaltatik az is, hogy a vitás számlákat az igazságügyi szakértővel kell elbíráltatni. Ez bizony korábban is megtörténhetett volna. Bár nemely dolog — teszem azt, hogy a már említett gyengébb minőségű kavicsért nem lehet magasabb árat felszámolni — eleve nem tartozik magasabb szakértelme. Annál inkább az igazságra.

A kivitelező arra is kötelezte magát, hogy december 12-én felvonul a munkák folytatására.

Ez nem történt meg, de másnap megjelentek a dolgozók látták a téiben az építőmunkások.

Nem pereskedni — lakni?

A fenti tények nem szorulnak kommentálásra. Viszont annál több tanulságot szolgáltatnak. S ezeket a tanulságokat le kell vonni, gyakorlati látni kell érlelni a kivitelezőknek.

A pontos és minőségi munkát mostanában, az új mechanizmus hajnalán fokozottabban kéri számon a közvélemény. Általában az építőipartól, s különösen a lakásépítőktől joggal várják el ezt mindazok, akik társasház építésére alakítottak közösségeket. Gondoljuk csak el, mennyire méltánytalan, hogy az idővesztés csaknem mindig tetemes anyagi hátrányt — albérlét, hitel-törlesztés stb. — okozzon az építetőknek, aki nyilván nem pereskedni akar a vállalat-tal, hanem lakni szeretne, mégpedig minél előbb.

Talán érdemes azon is elgondolkozni, miért nem jár számottevő anyagi következményekkel egy-egy ilyen eset a kivitelezőkre nézve, s hogyan lehetne igazán — és a távoli kötbérnél megfoghatóbban — érdekeltté tenni őket a lakóházépítés gyorsításában, a határidők pontos betartásában.

Simai Mihály

Válaszol az illetékes

SZOKATLAN, DE CÉLSZERŰ

Vétség az izlés ellen címmel, lapunk december 8-án az Olvasóink írák rovátban adunk közre egy cikket, amelyet fénykép is kiegészített azzal kapcsolatban, hogy Újszegeden, a Népkert soron egymás szemérségében áll egy képzőművészeti alkotás és egy szeméttároló. Cikkünknek most Kószó József, az Ingatlankezelő Vállalat igazgatója válaszolt, s a többi között írja: „A cikk által kifogásolt szeméttároló a Szegedi Ingatlankezelő Vállalat

tervező kollektívája tervezte, s a tároló szerintünk nem is olyan kellemetlen látvány, mint az eddigi szanaszét dobált KUKA-edények. Az lehet, hogy szokatlan, azonban nem ismerjük el, hogy e kísérletünk vétség lenne az izlés ellen. Már csak azért sem lehet az, mert amíg e kísérleti tárolónk nem volt már helyén, addig a KUKA-edényeket a fal mellé rakták. Az ott elhelyezett képzőművészeti alkotás pedig akkor is ott volt.”